

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 18
 Tilleggsspørsmål nr.
 Emne: Juletre og julekalm.
 Oppskr. av: Ola R. Midtstao
 (adresse): Kostealand

Fylke: Nordalands
 Herad: Hasfjorden.
 Bygdelag: Nordbygda
 Gard: Kostealand
 G.nr. 14 Br.nr. 7.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Ja.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Ja.
2. Ja og hugsar godt fyrste gongen det var brukte juletre her paa garden vaar. Det var i aara 1880 - 1881. hjaa ein av granne mine vaare, der dei var av storfolkett. (Brüggen - Daa. Dei ha granneborner aa vere mid aa danse om juletreet bornetveld (4 dagjül), men eg var for liten aa vere mid.
- Sidan fekk dei seg juletre hime og der det var born i husef og so gjikk me til kvarandre og dansa om juletreet.
3. Nei det vart lenge for ein loppja aa bruke juletre paa fester. Slike julefester var ukjende for i 1900 aari. I Kyrkja var her ikkje juletre for i 1920 aari daa presten Sigurd Berg var her. Føkk like det herre so maatelag. Det var (og er) indremisjonsfolk som helst driv med juletrefester.
4. Nei utanom juletreet hadde ein ikkje noko sers pynt i stovene, anna ein for halvka sprakje paa golvet, og hadde kvit duk paa bordet.
5. Ja, men sprakjen laut sofast uekk naar inngang skulde danse om juletreet.
6. Ei vauleg stovv var (u) det ca. 2 meter.
7. Dei heugde paa det lange lekkejen laga av

feinfarge papir. Små korgur laga av fleir farga papir. Sýðuband (ungcham) farga glaskúler.

Ein stjörnu í toppen. Dessutan epler og julemannasótt kakverk so var skapa so folk, dýp eller fúgla.

Þu var mange lys þau treet. Þesse ljosa stöypte ein stjöl om hantane naas hinc lysa var stöypte, men þi var stunnare enn vanlegi ljós. Ein lagi seg þrianna ljós til aa þa í toppen av juletreet

för ein þok til og þrúke stjörnu. Eitt þrianna

seellig þekongersljós hadde ein þau borðet

hellig þekongersafta, men det var hjókt.

8. Þi hjóplest aat þandi þorn og vaksu.

9. Föi stod det altid þau golur í ein þekross, no er det so sinnestader der det ikki er boru, at treet er lite og stam þau sitt borð.

10. Föi var ljosa kvækk juleafta og him kvæðe
ane í jula, serleg þöruekvæð og hellig þekongu
afta. Vanleg felk þorna þou aa kvæðji det solenge
þi hadde ljós.

11. Ja, ein held þvarandri í þenderne og gear rúndt
treet og syng. No syng þi kjúndi julesongur
og salmer: Kimer í klockur. Jég syngur julekvæð. Þer
þommer þinc anne smaa. No þorna kvæð unglar
Dæilig er þur himmel þlaa. Deilig er jorden m. þ.
og so ymse þarne songar: Jég er þaa glæd þu
julekvæð. Jég gik mig over sjó og land. o júl med þin glæde.

Glæde júl. m. þ. Det er mest þi kjúndi gamler.
Föi song þi slíke þi lærde í skúlen. Stundom
sprang þi rúndt treet eller dansa nokk friare.

12. Ja naa treet skal úttakast þau þorna
þu aa þa þaa det. Þi hadde þi anne ordlag,
men þesse julemannane hadde leg til aa minke
föi þu tid kom. mangin julemann miste fötur
og sume þau þerre þove aat aa, ja ikki det kelle.
Þi minste hadde þi vil aa lake det vere.

Sinnestader let þi treet sta inne til Kyndes mess

II. Blad, julebre.

14. For bruka ein alltid fure, og det var sitt svært viktig og vanskuleg arbeid an finne eit godt feilfritt julebre.

No bruka dei helst gran, det skal liksom vere litt grunnare.

15. Nei og hev aldri vore med paa an laga sitt slikt julebre. Eg hev nok sett at dei laga sitt lite tre av ein grei fure maa optil ei alu laug, so ein smia sporer utov med ein tolekniv.

Sporene staaar ut tie alle sider nettso greine og det ser so fint ut, men om slikt ha vore bruka tie julebre veit eg ikkje. Eg ha hoyrt at dei bruka sprake tie julebre der dei ikkje hadde anna.

16. Nei det hev ikkje vore skikk her an seki op julebre ute.

Summe folk er mot bruken av julebre av religiøse grunner. Dei seier at det er eit slags avgudsdyrkelse so er forbode i bibelen. Sjåder ser eg paa denne julebre feiringa no so eit slags utakt so eg ikkje likar. Og so all den skog det byner!

Om julehalen.

1. nei og hugar det ikkje. Ikkje trugte far eller mor det heller. Skikken med an bruka julehalen var vel ende i 1820 - 1830 aari. eller for vider vart an bruka
2. Ja halmen var sikkert brennta i store fyrer i loka. Dei sa halmevistar vistake
3. Halmevistar vart imborne i mykningen juleaften og lagde att med ueggen tievinstre for dora. Etter kveldsmaten nam det leid tie at folk skulde leggje seg, vart halmen lagt utover og seugke lagd over den. Der vart laga ei flasseug frammed

veggene, alle husbonns folket si sang og tie ommeu.

Om morgnen sang ein etter korn allestades og hadde mekte pan kva det byrde.

Ein la hjukt ned halen der flaksengja var, men brüleg var der ikkje halen allestades pan golvet.

Ein laut daa ha, for ferdle' fra og tie leordet.

H. Ja ein skulde sove i julehalmen alle, husbonns folket laag us i senga si, men der var det hard i av same halmen so pan golvet.

Dei andre av hüsens folk laag i halmen eller i flaksengja alle, bände julevotta og fleire net med höyde jula var.

Kvifor folk laag i julehalma veit eg ikkje.

Brüleg var det for aa bryggje' seg net at noko leist skulde kende nokon av folket. Dei trüdde at mykje vordt ferdast millom folket i juletia, og fann jamalt var der nok av segner om kva so künde kende den so var uvarsam.

Julehalmen tok dei vaze pan. Dei trüdde vst den var helsehot i den bande for folk og leist, men no er det glöymt allsaman.

Dette eg skriv er slikt og ha höypt gjete.

og künde kanskje ha veta meir hadde eg spürt meir.

3999

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING